

χρήματα παρ' αὐτῶν. Ἴσως δὲν θὰ γείνης πλουσιώτερος μετὰ τὸ πείραμα τοῦτο, ἀλλ' ἀναμφιβόλως θὰ γείνης σφώτερος.

ΔΥΟ ΜΟΝΑΙΣΘΗΤΟΙ

Τὰ ἐπόμενα δύο παραδείγματα ἀνθρώπων τοὺς ὁποίους ἡ τύχη ἀπεστέρησε πασῶν τῶν αἰσθήσεων πλὴν μιᾶς, εἶναι ἀρκετὰ περιέργα, ὡς ἀποδεικνύοντα ἀπ' ἑνὸς μὲν τὴν θαυμαστὴν ἰδιότητα τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ τοῦ νὰ ἐθίζεται καὶ προσαρμόζεται πρὸς τὰς ἐκάστοτε περιστάσεις, ἀπ' ἑτέρου δὲ τὴν δύναμιν αὐτοῦ τοῦ ν' ἀναπληροῖ ἐν μέρει διὰ τῆς ἀφῆς τὰς ἀπὸ τῶν λοιπῶν αἰσθήσεων πληροφάνειας.

Ὁ Μάξ. Νόκκ ἐγεννήθη ἐν Λειψία τῇ 1 Ἰαν. 1844 ἐκ πατρὸς δικηγόρου, ὅστις διὰ τὸν ἄτακτον βίον τὸν ὁποῖον διῆγε κατέστρεψε καὶ πελατεῖαν καὶ περιουσίαν καὶ υγείαν, ἐκληροδότησε δὲ καὶ εἰς τὸ φιλάσθενον τέκνον του τὴν νόσον, τὴν ὁποίαν διὰ τῆς ἀκουστικῆς του εἶχεν ἀποκτήσει. Ὁ πρῶτος θάνατος τῆς μητρὸς παρέδωκε τὸ ἀτελὸς ἀνεπτυγμένον λίαν χοιραδικὸν παιδίον ἀπροσπάτευτον εἰς τὴν χυδαϊοτάτην ἀκηδεῖαν τοῦ πατρὸς. Κατὰ τὸ δέκατον τῆς ἡλικίας ἔτος προσεβλήθη τὸ παιδίον ὑπὸ σφοδρᾶς φλεγμονῆς τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῶν ἀκουστικῶν πόρων, μόνον δὲ μετὰ ἐξάμηνον διάρκειαν τῆς νόσου, ἡ φιλανθρωπία τῶν συνοικῶν παρέδωκεν αὐτὸ εἰς τὴν ἀρχὴν πρὸς θεραπείαν. Ἄτυχῶς ἡ βοήθεια ἤλθε πολὺ ἀργά· ὁ ἀσθενὴς ἐτυφλώθη κατ' ἀμφοτέρους τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἀφοῦ ἡ φλεγμονὴ καὶ ἡ πυώδης ἔκκρισις ἐκ τῶν ὠτων κατεπολεμήθη, παρεδόθη εἰς τὸ τυφλοκομεῖον πάσχον ὑπὸ τοιαύτης βαρηνκσίαις, ὥστε μόνον τῇ βοήθειᾳ κέραιος ἀκουστικοῦ ἠδύνατο νὰ συνεννοῶνται μετ' αὐτοῦ. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐναυθὰ ὑπεβλήθη, ἀνεπτυξε τὸ παιδίον ὄχι μόνον ἀρίστην πνευματικὴν εὐφυίαν μετὰ ζωηρᾶς φιλομαθείας· καὶ πιστῆς μνήμης, ἀλλὰ πρὸς τοῦτους καὶ ἀξιογάπητον καλοκάγαθίαν. Ἦτο συγγινητικὸν νὰ βλεῖται τις, πῶς τὸ ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ὑπὸ τῆς τύχης ἀδικηθὲν πλάσμα ἔφερον ἐν ἑαυτῷ ἄφθονον πηγὴν εὐτυχίας καὶ εὐχαριστήσεως, οὐδέποτε ἐγγόγυζε διὰ τὴν τόσῳ περιορισμένην θέσιν του καὶ μετ' ἐνδομύχου ἀφοσιώσεως καὶ ἐμπιστοσύνης παρεδίδοτο ψυχῇ καὶ σώματι εἰς τοὺς διδασκάλους καὶ τοὺς παιδαγωγούς του.

Τοῦ χρόνου προϊόντος κατεστάθη σκεπτικὸς, καλοκάγαθος καὶ μεμροφωμένος ἄνθρωπος καὶ ἀφοῦ ἀπέκτησεν ἀρκετὰς στοιχειώδεις γνώσεις, ἔμαθε δὲ καὶ ν' ἀναγινώσκει τὰ διὰ τοὺς τυφλοὺς τυπούμενα βιβλία, ἀπελύθη τοῦ σχολείου καὶ ἠσχολήθη εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς τέχνης τοῦ καλοπομπλοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ταχύτατα προώδευσε, ἐπιδείξας πολλὴν τεχνικὴν δεξιό-

τητα. Ἀυστυχῶς τὸ πατρόθεν κληρονομηθὲν νόσημα ἐξερράγη ἐκ νέου, καὶ ὅτε μετὰ διετῆ θεραπείαν ἐξῆλθε τοῦ νοσοκομείου, μὴνι ἀπριλίου τοῦ 1862, ἡ προηγουμένη βαρηνκσία εἶχε μεταβληθῆ εἰς παντελῆ κωφότητα, τὴν ὁποίαν, κατὰ τὸ σῆθηες, ἐπηκολούθησε μετ' ὀλίγον ἀφασία, ἐνῶ διὰ παντελοῦς καταστροφῆς καὶ καθιζήσεως τῆς ῥάχως τῆς ρινὸς ἐμυθενίσθη ἡ ὄσφρησις καὶ, σωρείτης κακῶν, κατὰ συνέπειαν τοῦτου ἡ γενεὴ εἰς ἐβλάβη ἐπαισιθητῶς.

Δεκαοκταετῆς λοιπὸν ἀπεδόθη εἰς τὴν ζωὴν ὁ ταλαίπωρος νεανίας τυφλὸς, κωφὸς, ἄλλολος, ἀτιμάνος νὰ ὀσφρανθῆ ἢ νὰ γευθῆ· μία δὲ καὶ μόνον ἀπέμεινε εἰς αὐτὸν αἴσθησις, ἡ ἀφῆ καὶ ἡ γενικὴ λεγομένη αἴσθησις.

Ὅτε ὁ διευθυντὴς τοῦ τυφλοκομείου παρέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ νοσοκομείου διὰ νὰ τὸν ἀποκαταστήσῃ ἐν Sösisz (ἐνθα 6 ἄλλοι ὑπότροφοι τοῦ τυφλοκομείου ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τυφλοῦ τινος καλοπομπλοῦ ἐξήσκουν ἐπικερδῶς τὸ ἐπάγγελμά των), ἐνόησεν ὁ ταλαίπωρος μοναίσθητος ἀμέσως ὅτι ἐπρόκειτο ν' ἀλλάξῃ τόπον διαμονῆς. Ἐνεδύθη μόνος του τὴν ὀδοπορικὴν στολὴν, συνεσκεύασε τὰ ὀλίγα του πράγματα, σφίγγας δὲ τὴν χεῖρα τῶν μέσθι τοῦδε εὐεργετῶν του, ἀπεχειρέτησεν αὐτοῦς, χύνων σιωπηλῶς δάκρυα θερμά.

Καὶ τοῦτο μὲν τὸ ἐνόησε. Ἀλλὰ τίς ἠδύνατο διὰ μόνης τῆς ἀφῆς νὰ τῷ γνωστοποιήσῃ ποῦ ἔμελλε νὰ πορευθῆ καὶ τί ἔμελλε νὰ πράξῃ;—Ἐξηκολούθει νὰ κλαίῃ σιωπηλῶς ἐν τῇ ἀμάξῃ, προσεκολλᾶτο σιμὰ εἰς τὸν συνοδοιπόρον του καὶ ἔσφιγγε τὴν χεῖρά του εἰς ἐνδειξὴν ὑποταγῆς καὶ πλήρους ἐμπιστοσύνης,—εἰς οὐδενὸς ὅμως σημείου ἐφάνη ὅτι ἀνεγνώρισε τὸν διευθυντὴν τοῦ καταστήματος, εἰς τὸ ὁποῖον μακρὸν χρόνον διέτριβεν ἐν εὐτυχίᾳ καὶ φαιδρότητι.

Ἐν Sösisz ἔδωκεν εἰς αὐτὸν μὲ κόπον πολλὸν νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι εὐρίσκειτο μεταξὺ δημοτύχων ἐν τυφλότητι καὶ ὁμοτέχνων, καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ συνεργάζηται μετ' αὐτῶν. Ἀλλὰ κατὰ τὰ φαινόμενα μόνον τοῦτο τὸ τελευταῖον ἐνόησε. Οἱ περὶ αὐτὸν διετέλεσαν εἰς αὐτὸν ἄγνωστοι. Εἶχεν ἀπωλέσει πρὸ πολλοῦ τὸ νῆμα, τὸ ὁποῖον τὸν συνέδεε μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου. Ἦγνώσει τὸν τόπον εἰς τὸν ὁποῖον εὐρίσκειτο—τὰ πρόσωπα μεταξὺ τῶν ὁποίων διέτριβε καὶ ἐν οἷς ἦσαν καὶ τρεῖς τῶν παλαιῶν συμμαθητῶν του,—ἠγνώσει ἐπίσης τὴν ἡμέραν, τὸν μῆνα καὶ τὴν ὥραν τῆς ἡμέρας καὶ τοῦ ἔτους,—πάντα δὲ τὰ καθημερινὰ συμβάντα παρήρχοντο δι' αὐτὸν ἀπαράτηρητα. Ἐν μέσθι τοῦ ἀννάου βεβύματος καὶ τῆς τρικυμίας τῶν γεγονότων ἐβίου ὡς ὑπὸ χῶματος καταπλακωθεὶς, ὡς ζῶν ἐνταφιασμένος. Καὶ αὐτοὶ οἱ τυφλοὶ ἐφαντάσθησαν τὸ φοβερὸν τοιαύτης ἀποχωρήσεως ὅσο οἶαν δῆποτε ἐνδειξὴν ζωῆς καὶ συνεκινήθησαν μέχρι

δακρίων. Αἱ δὲ προσπάθειαι τῶν τοῦ νὰ παράσχωσιν εἰς τὸν ἀξιοθρήνητον σύντροφόν των διὰ θωπειῶν καὶ φιλοφρονήσεων παντοσεῖδη οἴοντι ἀποζημιώσιν διὰ τὴν στέρησιν παντὸς θεληήτρου, τὸ ὁποῖον καὶ αὐτὸν τὸν ἄθλιον βίον των ὠραίξει καὶ καθιστᾷ εὐάρεστον, ἦσαν ἀληθῶς λίαν συγκινητικαί.

Ἄλλ' ἡ δύναμις τῆς ἔξεως κατέστησεν εἰς τὸν ἔρημον τοῦτον τὴν θέσιν του ἀνεκτικῆν, ἡ δὲ ἐνθύμησις τῶν παρελθόντων ἐφώτιζε τὴν νύκτα τῆς ζωῆς του δι' ἀμυδρῶν φωτός. Καθήμενος ἡσύχως κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀναπαύσεως ἢ κατὰ τὴν ἐργασίαν, ἐξεδήλου διὰ φαιδρῶν μορφασμῶν ἢ δι' ἀκουστοῦ ἐλαφροῦ γέλωτος τὴν ἐσωτερικὴν του εὐχαρίστησιν, τοῦτο δὲ καθησύχῳ καὶ εὐηρέστῳ παρὰ πολὺ τοὺς τυφλοὺς φίλους του. Τὰς ἀσχολίας τῶν συντρόφων του συνεμερίσθη ἀμέσως μετὰ πολλοῦ ζήλου, ἠργάζετο δὲ κοινῇ μετ' αὐτῶν εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν καλῶν, ἐπιμελῶς καὶ ὠφελίμως. Ἐξω τῆς οἰκίας ἐδεῖνυεν ἐπὶ μικρὸν χρόνον φόβον μεγάλον, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ ὀδηγηθῆ καὶ νὰ φρουρηθῆ ἀπὸ τὸ προσεκτικὸν οὐς· καὶ βραδύτερον δὲ δὲν ἐτόλμα, ἄνευ ὀδηγοῦ, νὰ μικρυνθῆ τοῦ οἴκου πλείστορον τοῦ μήκους τοῦ βροχίνου του, ἠγγίξε δὲ διαρκῶς τὸν τοίχον διὰ τῆς ἄκρας τῶν δακτύλων. Ἐπὶ τέλους ὅμως ἀπετόλμησε νὰ πορευθῆ καὶ εἰς ἀπόστασιν 30 πήχων, ἀκολοῦθον στενὴν τινα ὁδὸν, τῆς ὁποίας τὰ ἑκατέρωθεν ἐξέχοντα ὄρια ἠδύνατο νὰ αἰσθάνεται διὰ τῶν ποδῶν, οὐδέποτε ὅμως ἐγκατέλειπε τὴν ὁδὸν ταύτην ἄνευ βεβαίου ὀδηγοῦ. Ἐντὸς ὅμως τῆς οἰκίας ἀπέκτησε ταχέως τοπογραφικὴν γνῶσιν τῶν πλείστων ἐπίπλων καὶ τῶν μερῶν ἔνθα ἐφύλαττε τὰ ἐνδύματα ἢ τὰ ἄλλα μικρά του πράγματα. Κανονικῇ δὲ ἐργασίᾳ καὶ δίκαια ἀπέσπασε τὸν δυστυχῆ ἀπὸ τὴν θάσανον τοῦ κόρου καὶ τῆς ἀνίας καὶ δὲν τὸν ἀφῆκε νὰ βυθισθῆ εἰς ἀδράνειαν καὶ ἀπάθειαν βλακώδη.

Ἡ ἐλπίς ὅμως ὅτι ἡ ἀγχίνοια τῶν τυφλῶν ἔμελλε νὰ ἐξέβρῃ μέσον συνεννοήσεως καὶ ν' ἀνεσηκώσῃ τοιοῦτοτρόπως τὴν πλάκα τοῦ τάφου τοῦ δυστυχῆς ἐξηλέγχθη ἀπατηλή. Ἠργάζετο μὲν ἐπιμελῶς πρὸ δύο ἡδὴ μηνῶν, διετέλει ὅμως πάλιν ἐν τῇ αὐτῇ ἀτομονώσει, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ οὔτε ποῦ εὕρισκετο, οὔτε μετὰ τίνων εὕρισκετο. Ἐπειδὴ ὅμως εἶχε διατηρήσει εἰς μικρὸν τινα βαθμὸν τὴν δύναμιν τοῦ λαλεῖν καὶ ὁσάκις προσέφερον εἰς αὐτὸν μικρὰν τινα ὑπηρεσίαν ἔλεγε σιγαλὰ «εὐχαριστῶ», ἔχειρέτα δ' ἐπίσης τοὺς συντρόφους· του κατὰ πάσαν πρωΐαν, ὅποτε ἀπελάμβανε τὴν ἐργασίαν του δι' ἐνὸς «Καλ' ἡμέρα σας», διὰ τοῦτο ἐδοκίμασεν μήπως δύναται ν' ἀναγνώσῃ καὶ τὰ ἐξέχοντα γράμματα τῶν τυφλῶν. Κατὰ τύχην ἤνοιξεν τὸ Ψαλτήριον εἰς τὸν 27 Ψαλμὸν, ἐκείνος δὲ ἀνέγνωσε

ἀπὸ τοῦ 8 στίχου. Εἰς τοὺς λόγους τοῦ 9 στίχου «Μὴ ἐγκαταλίπῃς με, Κύριε ὁ Θεός μου, μὴ ἀποστῆς ἀπ' ἐμοῦ» δάκρυα ἔρρευσαν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς του. Ἀνέγνωσε λοιπὸν ἀληθῶς καὶ ἐνόησε τὰ λεγόμενα. Μετὰ τινα καιρὸν κατάρθωσαν ἀκόμη νὰ τῷ γνωστοποιήσωσιν ὅτι ἔπρεπε νὰ προσφέρῃ δυνατὰ τὸ ἀναγινωσκόμενον καὶ τότε τέλος ἐπρόφερε σιγαλὰ μὲν, ἀλλ' ὅμως εὐδαικρίτως τὰς διαφόρους λέξεις.

Τότε λοιπὸν ἐτύπωσαν εἰς τὸ ἐν Δρέσδη τυφλοκομεῖον μὲ ἐξέχοντα γράμματα φύλλα τινα, διὰ νὰ συεννοηθῶσι μετ' αὐτοῦ. Τὸ πρῶτον φύλλον ἔλεγε :

«Ἀνάγνωσε δυνατὰ, ἀγαπητὴ Νόα· θάρρος· ἀφοῦ δὲ ὁ νέος ἀνέγνωσεν ἡμίσειαν σελίδα ἐκ τοῦ Ψαλτήριου, τοῦ ἔκλεισαν τὸ βιβλίον καὶ τοῦ ὑπέβαλον ἀμέσως τὸ φύλλον τοῦτο. Βραδέως καὶ χαμηλῇ τῇ φωνῇ ἀνέγνωσε τὰς λέξεις μέχρι τοῦ ὀνόματός του, τὸ ὁποῖον δὲν ἀπήγγειλε. Ἐδῶ ἐσταματήσῃ μειδιῶν, ἠρυθρίασεν ὑπὸ εὐχαρίστου ἐκπλήξεως, καὶ ἔδειξε μὲ τοῦτο ὅτι ἐνόησε τὰ ἀναγνώσθέντα καὶ ἀνέφερον αὐτὰ εἰς ἑαυτὸν. Τὸν παρεκίνησαν τότε νὰ ἐπαναλάβῃ καὶ πάλιν τὰς λέξεις, καὶ τότε μὲ φωνὴν δυνατῆν, εἰς πάντας τοὺς παρισταμένους ἀκουστὴν, ἀπήγγειλε : «Ἀνάγνωσε—δυνατὰ—ἀγαπητέ—» Τὸ ὄνομά του παρέλειψε καὶ πάλιν. Μετὰ καταφανοῦς περιεργείας ἀνέγνωσε τότε τὸ δεύτερον φύλλον :

«Εὕρισκεσαι εἰς Stöitz, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ «τυφλοῦ καλαθοπλάκου κυρίου Βράνδ καὶ τῆς «γυναικὸς του. Ὁ μικρὸς του υἱός, ὁ ὁποῖος σὲ «ὀδηγεῖ, ὀνομάζεται Ἀντώνιος. Οἱ ἐπίλοιποι «συγγάτοικοί σου εἶναι φίλοι σου, οἱ τυφλοὶ κτλ.»

Μεγίστην χαρὰν ἐπροξένησεν εἰς αὐτὸν ἡ γνωριμία τῶν συντρόφων του. Τώρα δὲ πρῶτον ἐδήλωσε μὲ τρόπον λίαν συγκινητικὸν τὴν ἐνδόμυχον ἀγαλλίασίν του, διὰ τὴν ἀναγνώρισιν τῶν Διευθυντῶν τοῦ τυφλοκομεῖου καὶ τῶν λοιπῶν φίλων καὶ συμμαθητῶν του. Μέχρις ἐκεῖνης τῆς στιγμῆς δὲν ἐγνώριζε λοιπὸν ὁ δυστυχῆς οὐδένα τῶν περι αὐτόν. Τὸ τρίτον φύλλον ἔλεγε :

«Σήμερον εἶναι πέμπτη, ἡ 40 Ἰουλίου 1862. «Ὁ κύριος, ὅστις σοῦ ἐδώρησε τὴν κυριακὴν ἐν «τάλληρον, ἦτο ὁ κύριος Διευθυντής. Ἀναγνώριζε «τὸν ἀπὸ τὴν ἄλυσον τοῦ ὠρολογίου του. «Τὸν διδάσκαλόν σου κύριον Ρ ἀναγνώριζε ἀπὸ «τὸ δακτυλίδι του.

«Πρέπει νὰ μάθῃς εἰς τὸ τυφλοκομεῖον νὰ «τυπῶνῃς, διὰ νὰ ἐμποροῦμεν νὰ συνομιλῶμεν. «Θελεῖς;»

Ἐχρειάζετο ἀπάντησις εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην ἐρώτησιν; Ὁ δυστυχῆς ἐθεώρει ἑαυτὸν μακάριον, ὅταν ἐσυλλογίζετο ὅτι οἱ διδάσκαλοί του ἠγωνίζοντο νὰ γεφυρώσωσιν τὸ μέγα χάσμα, τὸ ὁποῖον ἀπεχώριζεν αὐτόν ἀπὸ τοῦ κόσμου.

Οἱ συγκάτοικοί του τὸ ἔκαμαν ἔργον νὰ τὸν παρακινῶν τοιουτοτρόπως νὰ λαλῆ ὑψηλοφώνως, φοβούμενοι μήπως ἀπομάθῃ καὶ τὸ μόνον ἐναπολειπόμενον μέσον συνεννοήσεως.

Διαρκῶντος τοῦ ἐπομένου ἔτους, προσεκολληθὴ ἀδελφικώτατα πρὸς τοὺς τυφλοὺς μὲ τοὺς ὁποίους ἔζη. Ἠργάζετο μετ' αὐτῶν, περιεπάτει πότε μὲ τὸν ἕνα καὶ πότε μὲ τὸν ἄλλον, συνδιελέγετο μετ' αὐτῶν ὅσον ἦτο δυνατὸν, καὶ ἐπαιζεν ἰδίως δάμια, εἰς τὴν ὁποίαν ἦτο ἐπιτηδεύματος. Πιστοτάτην φίλην εἶχεν οἰκιακὴν τινα γαλῆν, ἥτις καὶ τὸν ἠγάπα ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους, προσετρίβετο ἐπ' αὐτοῦ, ἀνεπαύετο ἐπὶ τῶν γονάτων του, συνεμερίζετο τὸ γεῦμά του, τὸν συνώδευε κατὰ τοὺς μικροὺς του περιπάτους, καὶ ἀνταπέδιδεν εἰς αὐτὸν ὅλας του τὰς θουσίας.

Ἡδυτάτην ἐνασχόλησιν εἶχε τὸ νὰ πλέκῃ καλαμίνας ἔδρας, ἔπραττε δὲ τοῦτο μὲ τόσον πάθος, ὥστε ἐχρειάζετο σχεδὸν βίαια διὰ νὰ τὸν ἀποσπάσωσιν ἀπὸ τὴν ἐργασίαν καὶ νὰ τὸν ἀναγκάσωσιν νὰ περιπατήσῃ ὀλίγον εἰς τὸν ἐλεύθερον ἀέρα.

Ἡ γεῦσις του ἦτο λίαν περιορισμένη, καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ τὰ διάφορα τοῦ κρέατος εἶδη. Τὰ ὀπωρικά διέκρινε μόνον ἐκ τοῦ σχήματος, ἐπροτίμα δὲ τὸν ἄρτον ἀπὸ τοὺς πλακοῦντας καὶ τὰ γλυκίσματα. Διὰ μικροῦ τίνος τυπωτικοῦ ἐργαλείου, ἠδύνατο νὰ συνεννοῆται μετὰ τῶν συντρόφων του, εἴτε δεχόμενος ἐρωτήσεις εἰς τὰς ὁποίας ἀπῆντα διὰ ζώσης φωνῆς, εἴτε ἀπευθύνων αὐτὸς ἐρωτήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἀπῆντων ἐκείνοι γραπτῶς διὰ τοῦ εἰρημένου ἐργαλείου.

Καλὸν βεβαίως ἦτο τοῦτο σχετικῶς, ἀλλ' ὅμως ἐχρειάζετο καιρὸς πολὺς, διότι διὰ μίαν μόνην ἐρώτησιν καὶ ἀπόκρισιν ἔδαπανατο πολλὰς καὶ μία ὥρα. Ἐξῆτήθη λοιπὸν ἄλλο μέσον πρὸς ταχύτεραν συνεννόησιν καὶ ἐπὶ τέλους εὑρέθη ὅτι ἠδύνατο νὰ γράψωσιν εἰς τὴν παλάμην τῆς χειρὸς του διὰ τοῦ ἄκρου τοῦ δακτύλου ψηφεία τοῦ ἀλφασήτου, τὰ ὁποῖα συνδυαζόμενα κατὰ σειρὰν ἀπετέλουσαν λέξεις καὶ φράσεις. Κατ' ἀρχὰς τὸ μηχανήμα ἐπέτυχεν. Ἄλλ' ἀμέσως ἐφάνη ὅτι ὁ τρόπος οὗτος τὸν δυσχερῆσται, διότι ἔκλειε τὴν χεῖρα παρευθὺς καὶ διὰ διαφόρων μέσων ἐξέφεραζε τὴν ἀντιπάθειάν του κατὰ τοῦ τρόπου τούτου τῆς γραφῆς. Ἐδοκίμασαν τότε νὰ τῷ γράψωσι τὰ γράμματα ἐπὶ τῆς βράχειος, ἐνθα ἠδύνατο νὰ εἶναι καὶ μεγαλύτερα, καὶ πραγματικῶς τότε ἀμέσως ἀνεγνώριζε τὰ διάφορα ψηφεία, ἀπήγγελλεν αὐτὰ ταχέως, τὰ συνέδεον εἰς λέξεις καθ' ὅσον ἐχαράττοντο, ἀπῆντα δὲ εἰς ἀπλὰς ἐρωτήσεις ἐτοίμως καὶ πρὶν ἔτι τελειώσῃ ἡ γραφὴ των, ἅμα ἐκ τοῦ ἔδη γραφέντος ἐμάντευε τὸ λοιπόν. Τοῦτο δὲ ὄχι μόνον δὲν τὸν δυσχερῆσται, ἀλλ' ἐκίνει καὶ τὸ ἐνδιαφέ-

ρον του καὶ διὰ τοῦ μέσου τούτου συνωμίλου μετ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἐξῆς, καὶ ὁ ἔρημος δὲν ἦτο πλέον ἔρημος, διότι ἐκτὸς τῆς ἱκανοποιήσεως τῶν σωματικῶν του ἀναγκῶν ἐλήφθη εἰς τὸ ἐξῆς φροντίς καὶ διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς καρδίας, οἱ δὲ δεσμοὶ τῆς συμπαθείας καὶ τῆς ἀγάπης συνέδεσαν αὐτὸν σφιγκτώτερον μετ' ἐκείνων τῶν ὁποίων συνεμερίζετο τὸν οἰκιακὸν βίον.

Κατ' ἀρχὰς ἀκτὶς εὐτυχίας ἐφαίδρυνε διὰ τοῦτο τὴν ὑπαρξίν του. Ὅσον περιορισμένη καὶ ἂν ἦτον ἡ συνομιλία του, ἀπετέλει ὅμως πνευματικὴν τινα δοσοληψίαν μετὰ τῶν συντρόφων του, ἥτις ἔδιδεν εἰς τὸ πνεῦμά του σκέψεως ἀφορμὰς, ἔθετεν εἰς κίνησιν τὰς νοητικὰς του δυνάμεις καὶ ἐπλήρου τοιουτοτρόπως τὸ ἐνδόμυχον κενὸν κατὰ τὰς ὥρας τῆς μηχανικῆς του ἐργασίας.

Ἄλλὰ τὸ ἀγαθὸν τοῦτο ἀποτέλεσμα δὲν διήρκεσε πολὺ. Τὸ ἄθλιον καὶ νοσηρὸν σῶμα, τὸ ὁποῖον ἐκ γενετῆς καὶ κληρονομίας ἦτο καχεκτικόν, ἔδωκε διὰ προφύρου θανάτου τέλος εἰς ὑπαρξίν, τὴν ὁποίαν ἡ δύναμις τῆς νόσου εἶχε καταστήσει ἐλεεινὴν. Χρόνιον, ἐδυνήρην, ὀχληρὸν δι' αὐτὸν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ νόσημα τῶν νεφρῶν, ἠνάγκασε τὸν ταλαίπωρον, μῆνας πρὸ τοῦ θανάτου του, νὰ παραιτήσῃ τὴν ἐργασίαν καὶ πᾶσαν ἐπιθυμίαν τῆς ζωῆς. Καὶ αὐτὴ ἡ ἀνάγνωσις καὶ ἡ γραφὴ ἐπροξέεινε τοσοῦτον κόπον εἰς τὸν δυστυχῆ, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ κρατήσῃ οὔτε αὐτὸ τὸ μόνον καὶ ἔσχατον νῆμα ὄπερ τὸν συνέδεε μετὰ τοῦ κόσμου. Εἰς βαθυτάτην ἀδιαφορίαν βεβυθισμένος, εἶχε ἤδη ἀποθάνει, πρὶν ἢ ὁ πραγματικὸς θάνατος παραλάβῃ αὐτὸν τῇ 10 ὀκτωβρίου 1863.

Τοῦ μοναισθήτου Νόακ τὸ παράδειγμα ἀποδεικνύει τοῦτο τοῦλάχιστον, ὅτι διὰ τῆς ἀφῆς δυνάμεθαι ν' ἀναπληρώσωμεν μέρος τι τῶν βοηθημάτων τὰ ὁποῖα αἱ λοιπαὶ αἰσθήσεις παρέχουσιν ἡμῖν, πρὸς γνῶσιν τῆς περιβαλλούσης ἡμᾶς φύσεως. Σπουδαιότερον ὅμως καὶ διδακτικώτερον παράδειγμα περὶ τῆς σημασίας τὴν ὁποῖαν, εἰς ἐξαιρετικὰς τινὰς περιστάσεις, δύναται νὰ ἀποκτήσῃ ἡ ἀφῆ, ὡς μέσον πνευματικῆς ἀναπτύξεως, παρέχει ἡ μοναισθήτος Δάφνη Βρίζεμαν, ἥτις ἐκ γενετῆς διετέλεσε κωφάλαος καὶ τυφλὴ, ἀπώλεσε δὲ βραδύτερον καὶ τὴν ὄσφρησιν, καὶ ἥτις μόνον καὶ μόνον τῇ βοήθειᾳ τῆς ἀφῆς ἀνῆλθεν εἰς θαυμαστὴν ἀναπτύξεως βαθμίδαν, διὰ τῶν ἀγώνων καὶ τῆς ἀκαμάτου ἐπιμονῆς καὶ ὑπομονῆς τῶν παιδαγωγῶν της.

Καθ' ἂν χρόνον ἡ Δάφνη Βρίζεμαν ὑπεβλήθη τὸ πρῶτον εἰς ἀκριβῆ παρατήρησιν, ἐφαίνετο 9^ε ἢ 10^ε εἰς ἡλικίαν, ἦτον ὅμως πιθανῶς πρεσβυτέρα, ἐπειδὴ τοιούτων παιδίων βραδύνει συνήθως ἡ πνευματικὴ ἀνάπτυξις, ἡ δὲ πνευματικὴ ἐνδεικνύει ἡλικίαν μεγαλύτεραν τῆς ἀληθοῦς. Ἐχει δ' αὕτη ὑγιᾶς ἐξωτερικὴν, καὶ πρόσωπον μαρτυροῦν

νοημοσύνην· εἶναι πάντοτε προσεκτικὴ καὶ εἰς τὴν μελέτην καὶ εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ εἰς τὴν διασκέδασιν, οὐδέποτε φαίνεται σκυθρωπὴ ἀλλὰ πάντοτε εὐθυμὸς καὶ φαιδρὰ. Δεικνύει ἔμφυτον δεξιότητα, ἐνδύεται κομψῶς, διατηρεῖται καθαρά καὶ δεικνύει πάντοτε καλὴν συμπεριφορὰν. Εἶναι ἐπιμελεστάτη, πολλὴν δὲ καταβάλλει προσπάθειαν νὰ κατανοήσῃ ὅ,τι ἂν τῇ εἴπωσι. Δύσκολον θὰ ἦτο νὰ εὗρεθῇ παιδίον, μὲ πᾶσας τὰς αἰσθήσεις του σώμας, τὸ ὁποῖον νὰ ἔχῃ πλειότεραν κοσμιότητα καὶ φίλτρον πρὸς τοὺς γονεῖς, νὰ ἦναι φαιδρότερον καὶ μᾶλλον εὐχαριστημένον καὶ νὰ νομίζῃ μεγαλύτερον εὐεργέτημα τὴν ζωὴν.—παρὰ τὸ πτωχὸν τοῦτο πλάσμα, διὰ τὸ ὁποῖον ὁ ἥλιος δὲν ἔχει φῶς, οὔτε ὁ ἀήρ ἤχον, οὔτε χρῶμα καὶ εὐωδίαν τὰ ἄνθη, οὔτε γεύσιν τινα τὰ ἐδέσματα.»

Ἡ ἀφή της καὶ διὰ τυφλὴν ἀκόμη εἶναι πολὺ λεπτή. Τοῦτο δὲ καταφαίνεται ἰδίως ἐκ τῆς εὐκολίας μεθ' ἧς ἡ Δάφνη διακρίνει ἀπ' ἀλλήλων τὰ πρόσωπα τῆς γνωριμίας της. Εἰς τὴν πτέρυγα τοῦ τυφλοκομείου εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκειται κατοικοῦσι καὶ 40 ἄλλαι, μεθ' ὧν ὅλων ἡ Δάφνη ἔχει γνωριμίαν. Ὅταν περιπατῇ εἰς τινα διάδρομον, ἀναγνωρίζει ἀμέσως εἴτε ἐκ τῆς δονήσεως τοῦ δαπέδου, εἴτε ἐκ τῆς κινήσεως τοῦ ἀέρος, εἴτε καὶ ἐκ τῆς ἀκτινοβολίας τῆς θερμότητος, ὅτι κάποιος εἶναι πλησίον της, καὶ τότε δυσκολώτατον εἶναι νὰ διαβῇ τις χωρὶς νὰ τὸν ἀναγνωρίσῃ. Ἐκτείνει τοὺς μικροὺς της βραχίονας καὶ ἅμα συλλάβῃ μόνον χεῖράς τινα, ἢ μέρος τι τοῦ ἐνδύματός, ἀναγνωρίζει τὸ πρόσωπον καὶ τὸ ἀφίνει νὰ διαβῇ ποιοῦσα σημεῖον ὅτι τὸ ἐνόησε.

Ἡ διψα τῆς Δάφνης πρὸς μάθησιν καὶ ἡ διαρκὴς προσπάθειά της τοῦ νὰ συγκρίνῃ καὶ νὰ παρατηρῇ εἶναι ἐκπληκτικὴ. Οἱ μικροὶ της δάκτυλοι, οἵτινες ἐπέχουσιν ἐν ταύτῳ τόπον ὀφθαλμοῦ, ὡτὸς καὶ ῥινὸς, εὐρίσκονται εἰς ἀέναντον κίνησιν, ὡς αἱ ἀπτικαὶ κεραταὶ πολλῶν ἐντόμων· πορευομένη μετὰ τινος, οὐ μόνον ἀναγνωρίζει πᾶν ὅ,τι κεῖται εἰς ἀπόστασιν ἴσην μὲ τὸ μῆκος τοῦ βραχίονός της, ἀλλὰ πληροφορεῖται διαρκῶς καὶ τί ὁ συνοδοιπὸρος της πράττει, ἀπτομένη κατὰ πᾶσαν στιγμὴν τῶν χειρῶν του. Ἄν τις π. χ. ὀδηγῇ αὐτὴν διὰ τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος, τῷ εἶναι δύσκολον νὰ λάβῃ διὰ τῆς δεξιᾶς του χειρὸς μολυβδοκόνδυλον ἀπὸ τοῦ θυλακίου του, χωρὶς ἐκείνη νὰ τὸ πληροφορηθῇ.

Κρίνει πρὸς τούτοις ἀκριβῶς περὶ τῆς ἀποστάσεως καὶ τῆς σχετικῆς θέσεως τῶν διαφόρων ἀντικειμένων· δύννηται ν' ἀναγερθῇ τῆς θέσεώς της, νὰ πορευθῇ κατ' εὐθείαν πρὸς τινα θύραν, νὰ ἐκτείνῃ ἐν καιρῷ τὴν χεῖρα καὶ νὰ λάβῃ τὸν σύρτην, ὅπως θὰ τὸ ἐπρακτεν ὁ ἔχων σώμας ὀφθαλμοῦς. Ἄν προσκρούσῃ μὲ τὴν κεφαλὴν κατὰ θύρας, τὴν ὁποίαν ὑπέθετεν ἀνοικτὴν, δὲν

ἀγανακτεῖ, ἀλλὰ ξέει τὴν κεφαλὴν καὶ γελᾷ, ὡς ἂν κατελάβανεν ἐντελῶς τὸ κωμικὸν τοῦ ἐπιχειρήματος τοῦ νὰ διέλθῃ διὰ κεκλεισμένης θύρας. Ἡ διαρκὴς καὶ ἀκούραστος χρῆσις τῶν χειρῶν της παρέχει αὐτῇ ἀκριβεστάτην γνῶσιν περὶ πάντων τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ· κεῖται που, εἰς τὰ δωμάτια τὰ ὁποῖα ἐπισκέπτεται, νέον τι δέμα, ἢ κουτὶ, ἢ βιβλίον; τὸ ἀνακαλύπτει κατὰ τὴν ἀκατάπαυστον περιπλάνησίν της, εὐρίσκει δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ σημειῖον τι βοθητικὸν ἐξ οὗ μαντεύει καὶ εἰς ποῖον ἀνήκει.

Εἰς τὴν τράπεζαν, ὅταν τὴν προστάξουν νὰ εἶναι ἤσυχος, φέρεται ἐπιδεξιῶς, μεταχειρίζεται πινάκιον, κοχλιάριον καὶ πειροῦνι ὡς καὶ πᾶς ἄλλος, ὥστε ξένος θὰ τὴν ἐξελάβανε βεβαίως ὡς ὠραῖον εὐρωστον παιδίον, ἂν μόνον ἔλειπεν ὁ καλύπτων τοὺς ὀφθαλμούς της στενὸς πράσινος ἐπίδεσμος. Ἄν ὅμως τῇ ἐπιτραπῇ νὰ πράττῃ ὅ,τι θέλει, ψαύει ἀδιαιλείτως τὰ ἀντικείμενα, ἐξετάζει τὸ σχῆμα, τὴν στερεότητα καὶ τὴν χεῖρσίν των, ἐρωτᾷ πῶς ὀνομάζονται καὶ τί ὠφελοῦν καὶ τείνει τοιοῦτοτρόπως βῆμα πρὸς βῆμα πρὸς ἀπόκτησιν γνώσεως, μετὰ περιεργείας ἀκορέστου.

Πρὸς ἐρωτήσεις καὶ ἄλλας διακοινώσεις ἡ Δάφνη μεταχειρίζεται τὸ διὰ τῶν δακτύλων ἀλάβητον τῶν κωφαλάων μετ' εὐκολίας καὶ ταχύτητος, ἐκτὸς δὲ τούτου γράφει καὶ ἐπὶ χάρτου ἡλιακωμένου· ἡ δὲ μεγάλη τῶν χειρῶν της δεξιότης τῇ ἐπιτρέπει νὰ χαράττῃ καθαρά καὶ εὐδιάκριτα τὰ ψηφεῖα. Πλέκει μὲ εὐκολίαν, μεταχειρίζεται τὴν βελόνην ἐπιτηδείως καὶ δύναται νὰ κατασκευάσῃ κομψῶς βαλάντια καὶ τὰ τοιαῦτα. Ὅτε πρώτον ἐπεχείρησεν νὰ τῇ διδάξουν νὰ γράφῃ, εὐρίσκειτο εἰς μεγάλην ἀπορίαν, μὴ ἐννοοῦσα τοὺς διαφόρους χειρισμούς· ἅμα ὅμως τῇ ἔγινε καταληπτὸν, ὅτι διὰ τοῦτο τοῦ μέσου ἠδύνατο νὰ συνεννοηθῇ μακρόθεν μετὰ τῆς μητρὸς της, ἡ χαρὰ της δὲν εἶχεν ὄρια. Ἠσκήθη τότε μετὰ πάσης ἐπιμελείας καὶ μετ' ὀλίγου μῆνας ἠδύνατο πραγματικῶς νὰ καταστρώσῃ ἐπιστολὴν ἀφ' ἑαυτῆς καὶ χωρὶς νὰ τῇ ὀδηγήσῃ τις τὴν χεῖρα.

Αἱ ἐπιστολαὶ της ἐννοεῖται εἶναι ἀπλούσταται καὶ ῥηοιᾶζουσι μᾶλλον μὲ σκελετὸν ἐπιστολῶν. Δύο ἐκ τῶν ὑποτρόφων ἀδελφῶν, καλούμενοι Βαῖκερ, τὰς ὁποίας ὑπερηγάπη, ἀπῆλθον εἰς ἐπίσκεψιν τῶν συγγενῶν των· δι' αὐτάς εἶχε κατασκευάσει βαλάντιόν τι, τὸ ὁποῖον καὶ ἀπέστειλε μὲ τὴν ἐπομένην ἐπιστολὴν :

«Λουίζα καὶ Ἐλισάβετ Βαῖκερ.—Δάφνη εἶ-
«ναι καλὰ. Δάφνη θέλει διῆδει Βαῖκερ σακκοῦ-
«λαν. Ἀνθρωπος θέλει φέρει σακκοῦλα Βαῖκερ.
«Δάφνη θέλει κλαίει. Βαῖκερ θέλει ἔρχεται
«βλέπει Δάφνη. Δρέβη (ἕλλη ὑπότροφος) εἶναι
«καλὰ. Δρέβη διῆδει ἀγάπη Βαῖκερ.—Δάφνη Βρί-
«ζεμαν.»

Θυμαστών είναι τὸ ἰδιόρρυθμον τῶν συλλογῶν τῆς, καὶ ὁ τρόπος καθ' ὃν ἐξ ἀναλογίας γίνεταί εἰς εὔρεσιν γνωρισμάτων πρὸς μονιμοποίησιν τῶν διαφόρων ἐνοσιῶν. Ἄφου π. χ. ὁ δάσκαλος εἶχέ ποτε δακνῆναι ἐν ὅλον μάθημα διὰ τὴν τὴν κάμη καταληπτὸν τί σημαίνει «μόνη», ἐφάνη ἐπὶ τέλους ἐνόησασα τὸ πρᾶγμα, ἀφοῦ τὸ ἀνέλυσε νεσεῶς εἰς τὸ «μία ὄνη.» καὶ τὴν δοκιμάσασα ἀνπραγματικῶς ἐνόησεν ὅτι τῆ ἐπρόσταξιν νὰ μεταβῆ εἰς τὸ δωμάτιόν της καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ μόνη· τοῦτο καὶ ἐπραξε. Ἀλλὰ παρευθὺς ἐζήτησε νὰ πορευθῆ μετὰ τινος μικροῦ κορασίου, καὶ τοῦτο ἐξέφρασε διὰ τῆς λέξεως:—«Δάφνη πηγάινει δύο-ορη.» Ἄλλοτε πάλιν εἶχε μάθει παρὰ τινος τὴν λέξιν «ἄγχιμος», τῆς ὁποίας ἐζήτησε τὴν σημασίαν· καὶ εἶπον ὅτι τοῦτο σημαίνει τὸ νὰ μὴ ἔχη τις γυναῖκα, ὡς παραδείγμα δὲ τῆ ἐφερον παλαιὴν γυναῖκα φίλον τῆς, ὅστις ἐσυνείθιζε παρὰ πολὺ νὰ καπνίζῃ. Ὅταν λοιπὸν κατόπιν προσεκληθῆ νὰ ἐξηγήσῃ τὴν λέξιν «ἄγχιμος», ἔγραψεν—«Ἄγχιμος, ὄχι ἔχει γυναῖκα καὶ καπνίζει.»

Τὰ παραδείγματα ταῦτα μαρτυροῦσιν ὅτι ἡ ἀόφνη ἐσυλλογίζετο καὶ ἐν γένει ἐμάνθανε καθ' ἕνα τρόπον καὶ τὰ κωφάλαχλα παιδία· ὡς ἐκεῖνα μεταχειρίζεται καὶ αὕτη τὰ ῥήματα ἀπροσώπων, αἱ δὲ φράσεις τῆς παρουσιάζουσι μεγάλαν μονοτονίαν. Εἰς ταύτην ὅμως αἱ σωματικαὶ ὁρέξεις δὲν ὑπερίσχυαν ὡς παρὰ τοῖς κωφάλαχοις, ἐπειδὴ ἔλειπον ὁ διὰ τῶν αἰσθήσεων ῥητισμός. Διὰ τοῦτο τὸ παιδίον ἐζήτησε νὰ φάγῃ τὸ πολὺ σπικνιώτερον, ἢ τὰ λοιπὰ συνομηλικὰ του, καὶ ἐπειδὴ ἐνεκα τῆς ἐλλιπούσεως γνώσεως δὲν διέφερε τὸ εὐάριστον τῶν ἐνδυμάτων καὶ ἐστερεῖτο ἀπομένως τῆς αἰσθητικῆς ἀπολαύσεως, τὴν ὁποίαν ἄλλα παιδία δοκιμάζουσιν ἐνῶ τρώγουσιν ἢ πίνουσιν. Ὡς ἐκ τούτου δὲ ἐφέρετο μάλλον πρὸς τὸν πνευματικὸν κόσμον καὶ τὰς ἐκ τούτου ἀπολαύσεις, καὶ τοιοῦτοτρόπως τὸ αὐτὸ δυστύχημα τὸ ὁποῖον διεκώλυε τὴν πνευματικὴν τῆς ἀνάπτυξιν ἀφ' ἐνός, τῆ ἐπέβαλεν ἀφ' ἑτέρου μεγαλύτεραν πρὸς αὐτὴν κρίσιν καὶ ἐπιθυμίαν.

Τὰ δύο ταῦτα παραδείγματα ἀποδεικνύουσιν, ὅτι, κατὰ τὴν ἀπαιτούμενην, μία μόνη αἰσθησις δύναται νὰ παραγάγῃ ποικίλην εἰς τὸ πνεῦμα τροφήν, ἐκτὸς δὲ τούτου μαρτυροῦσιν ὅτι ἡ φαιδρότης καὶ ἡ ἐσωτερικὴ εὐχρηστία δὲν ἐξαρτῶνται τόσον, ὅσον κοινῶς νομίζεται, ἀπὸ τῶν ἐγκοσμίων ἀγαθῶν, ἀλλὰ μάλλον ἀπὸ τῶν διάθεσιν τὴν ψυχικὴν.

Ἐν Ἑρακλῆϊ φ.

I. K. Σφ.

ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΕΙΣ ΧΑΛΚΙΔΑ

Ἐν Ἀθήναις, 10|22 Αὐγούστου 1877.

Εἶχον ἀκούσει ὅτι ἐν Χαλκίδι Μουσουλιάνοι καὶ Ἰουδαῖοι συζῶσιν ἐν πληρεστάτῃ ἰσότητι καὶ γενναίᾳ φιλίᾳ μετὰ τῶν Ἑλλήνων, ὑπὸ τὸ σκήπτρον τῆς Α. Μ. τοῦ χριστιανικωτάτου βασιλέως Γεωργίου τοῦ πρώτου. Ἀπεφάσισα λοιπὸν νὰ παρατηρήσω ἰδίως ὄμματι τὸ περιεργον τοῦτο φαινόμενον καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀνεχώρησα μίαν πρωίαν ἐκ Θηβῶν, ἐπιβάς τῆς ταχυδρομικῆς ἀμαξίας. Κατ' ἀρχὰς ἡ ὁδὸς ἡμῶν, διατέμνουσα τὴν κοιλάδα, οὐδὲν εἶχε τὸ λίαν ἀξιοσημείωτον. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ἀνεβρίχθημεν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, ἐνθα φαίνονται ἔτι τὰ εἰρηπία ἐνός «ταμπορίου», ὅπερ, κατὰ τὴν ἐπανάστασιν, ἐπαραρηγός τις ὑπερήσπισεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον κατὰ τῶν ἐν τῇ κοιλάδι Τούρκων. Ἀλλ' ὁμολογῶ ὅτι δὲν παρεῖχον μεγάλην προσοχὴν εἰς τὰς ἡρωϊκὰς διηγήσεις τῶν συνοδοιπόρων μου, διότι κατεδίβρωσκον διὰ τῶν ὀφθαλμῶν μου τὸ ἐνώπιόν μου ἀνελασόμενον πανόραμα, —τὰ ὑψηλὰ ὄρη τῆς Εὐβοίας σίβωντα ἐκ μαρμαροῦ, τὸν Εὐριπὸν ἀποτελοῦντα οἰοῦντα ὑδατίνην ἄλυσιν, τὴν χιονοσκεπῆ κορυφὴν τῶν Δελφῶν καὶ πέρα τὸν κόλπον τοῦ Βώλου καὶ τὸ Πήλιον κεκαλυμμένον ὑπὸ δασῶν καὶ χωρίων. Κατ' εὐθεῖαν ἐνώπιον ἡμῶν ὑψοῦτο ἡ Χαλκίς, περιποιοῦσα τιμὴν εἰς τοὺς Ἑνετοὺς, οἵτινες καὶ αὐτόθι, ὡς ἐν πάσῃ γῆ, ἦν κατέκτησαν, κατέλιπον ἀνεξίτηλα τῆς διαβάσεώς των Ἴχνη. Ἡ πόλις ἔχει ἐν πολλοῖς τουρκικὸν καὶ ἐν πολλοῖς ἑλληνικὸν τύπον, ἀλλ' εἶναι κατ' οὐσίαν ἐνετικὴ. Τὰ ἐκ φαιου λίθου τείχη, ἅτινα περικυκλοῦσιν αὐτήν, προκύπτουσα ἐκ τῆς θάλασσης, μαρτυροῦσιν ἐκ πρώτης ὄψεως ὅτι καὶ ἡ Χαλκίς ἦτον κτήμα τῆς νύμφης τῆς Ἀδριατικῆς. Ἐπὶ τῶν προμαχῶνων ὑψοῦτο ἄλλοτε ἡ ἡμισέληνος καὶ νῦν ὁ ἑλληνικὸς σταυρός, ἀλλὰ τὸ ἀληθὲς ἔμβλημα τῆς πόλεως εἶναι ὁ πτερωτὸς λέων τοῦ Ἁγίου Μάρκου. Τὸ θέαμα εἶναι γραφικώτατον. Τὰ παχέα ἐνετικὰ τείχη καὶ οἱ ἰσχυροὶ πύργοι, οἱ ὑψηλοὶ μιναρέδες, ἐξ ὧν εἰς καὶ μόνος χρησιμεῖ εἶτι πρὸς προσευχὴν, καὶ αἱ νεώτεραι ἑλληνικαὶ οἰκίαι διηγοῦνται ἀφώνως τὴν ἱστορίαν τῆς Χαλκίδος. Ὡς ἐν ὄνειρῳ διέρχονται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αἱ διάφοροι περιπέτειαι πόλεως, ἧτις ἀπὸ ἀθηναϊκῆς ἀποικίας, ἀπὸ πρωτεύουσεως τοῦ βασιλείου τοῦ Νεγροπόντε, ἀπὸ ἑδρας τοῦ Καπιτάν-πασσᾶ, κατέστη νῦν παράρτημα τοῦ ἐλευθέρου ἑλληνικοῦ βασιλείου.

Διελθὼν τὴν αἰρετὴν γέφυραν, ἧτις ἀνηγέρθη πρὸ τινων δεκαετηρίδων, οὐχὶ ὅπως κωλύῃ τὴν εἰσοδὸν ἐχθρῶν, ἀλλ' ὅπως ἐπιτρέπῃ τὴν διόδον πλοίων, εὐρέθη ἐντὸς τῶν τειχῶν τῆς Χαλκίδος. Καὶ αὐτόθι μὲ περιέμενον ἡ φιλοξενία, ἦν εὐρίσκει ὁ περιηγητὴς ἐν πάσῃ ἑλληνικῇ πόλει πλήν